

УДК 635.49

Код UPOV: OCIMU_BAS

Методика

проведення експертизи сортів васильків справжніх (*Ocimum basilicum* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Ocimum basilicum* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння, рослина

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:

- для сортів, що розмножуються насінням – 6 г або не менше ніж 4000 насінин;
- для сортів, що вегетативно розмножуються – 30 молодих укорінених рослин.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних, якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Розмір ділянок планують такий, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження сортів, що розмножуються насінням має включати щонайменше 40 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,45 м. Кожне дослідження сортів, що розмножуються вегетативно кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин, розділених на два повторення з рекомендованою схемою розміщення рослин 0,45 × 0,45 м.

3.5 Метод дослідження. Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 40 рослин насіннєвого або 20 рослин вегетативного походження.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 40 (20) рослин або частин 40 (20) рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20 (10) рослин або частин 20 (10) рослин;

VG: візуальна разова оцінка 40 (20) рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 (10) рослин або частин 20 (10) рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності, використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються вегетативно, приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова. Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються насінням, приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 40 рослин допускаються дві нетипові.

* – у дужках вказано кількість рослин для дослідження вегетативно розмножуваних сортів.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: габітус (ознака 1);
- Листкова пластинка: антоціанове забарвлення верхнього боку (ознака 11);
- Квітка: забарвлення віночка (ознака 25);

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a) – пояснення до Таблиці ознак у розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів васильків справжніх

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) PQ	Рослина: габітус VS 6 (a)	кулястий	1	Balkonstar, Biborgömb, Bubikopf, Fin vert nain compact
		проміжний	2	Lemon
		прямий	3	Genovese, Grand vert, Zöldgömb
2. (*) QN	Рослина: за загальною висотою MS 6, (a)	низька	3	Fin vert nain compact
		середня	5	Lemon
		висока	7	Genovese, Grand vert
3. QN	Рослина: за щільністю VS 6, (a)	нещільна	3	Grand vert
		середня	5	Lemon, Keskenylevelű
		щільна	7	
4. QL	Стебло: антоціанове забарвлення VG, 3	відсутнє	1	Grand vert
		наявне	9	Purple Ruffles
5. QL	Стебло: інтенсивність антоціанового забарвлення VS 3	слабка	3	Anis, Cinnamon
		помірна	5	
		сильна	7	Osmin
6. QL	Стебло: опушення VG 3	відсутнє	1	A feuille de laitue
		наявне	9	Lemon
7. (+) QN	Стебло: кількість квітконосів (за повного цвітіння) VG, 3	один	1	
		три	2	Feinblattriges
		більше трьох	3	True Thai
8. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма VG 4 (a)	широкояйцеподібна	1	Italian Large Leaf
		яйцеподібна	2	Fin vert
		еліптична	3	Keskenylevelű
9. QN	Листкова пластинка: за довжиною MS, 4, (a)	коротка	3	Balkonstar
		середня	5	Osmin
		довга	7	Géant Mammouth
10. QN	Листкова пластинка: за шириною MS 4, (a)	вузька	3	Balkonstar, Keskenylevelű
		середня	5	Genovese
		широка	7	A feuille de laitue

1	2	3	4	5
11. (*) QL	Листкова пластинка: антоціанове забарвлення верхнього боку VS 4, (a)	відсутнє	1	Grand vert, Zöldgömb
		наявне	9	Biborgömb, Purple Ruffles
12. (*) QL	Листкова пластинка: інтенсивність антоціанового забарвлення верхнього боку VS, 4, (a)	слабка	3	Rothaut
		помірна	5	Red Rubin
		сильна	7	Purple Ruffles
13. QL	Листкова пластинка: поширення антоціанового забарвлення VS, 4, (a)	декілька плям	1	Шарм
		багато плям	2	
		по всій поверхні	3	Purple Ruffles
14. (*) QL	<u>Тільки для сортів без антоціанового забарвлення.</u> Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення VG, 4, (a)	слабка	3	A feuille de laitue
		помірна	5	Fin vert nain, Lemon
		сильна	7	Sweet Thai
15. QL	Листкова пластинка: глянсуватість VG 4 (a)	відсутня або дуже слабка	1	Lemon
		слабка	3	Rothaut
		помірна	5	Osmin
		сильна	7	Grand vert
		дуже сильна	9	Purples Ruffles
16. (*) QL	Листкова пластинка: пухирчастість VG 4 (a)	відсутня або дуже слабка	1	Fin vert nain compact
		слабка	3	Dark Opal, Keskenylevelű
		помірна	5	Genovese, Grand vert
		сильна	7	A feuille de laitue
17. (+) QL	Листкова пластинка: профіль поперечного перерізу VG, 4, (a)	випуклий	1	Genovese, Grand vert
		плескатий	2	Dark Opal, Rothaut
		увігнутий	3	A feuille de laitue
		V-подібний	4	Lemon
18. (*) PQ	Листкова пластинка: зазубленість краю VG, 4, (a)	відсутня	1	Grand vert
		наявна	9	Purple Ruffles
19. (*) (+) QL	Листкова пластинка: глибина зазубленості VG 4	мілка	3	Italian Large Leaf
		помірна	5	Osmin, Rubin
		глибока	7	Purple Ruffles

1	2	3	4	5
20. QL	Листкова пластинка: хвилястість краю VG 4	відсутня або дуже слабка	1	Grand vert
		слабка	3	
		помірна	5	Osmin, Rubin
		сильна	7	Purple Ruffles
21 QN	Черешок: за довжиною MG 4	короткий	3	Oase, Osmin
		середній	5	Genovese
		довгий	7	A feuille de laitue, Salattaltuges, Bubikopf, Rothaut
22. (+) QN	Квітконос: середня довжина міжвузля (наприкінці цвітіння) MG, 5	коротка	3	Spicy Bush
		середня	5	Grand vert
		довга	7	Feinblattriges
23. (+) QN	Квітконос: за загальною довжиною (наприкінці цвітіння) MG, 5	короткий	3	Bubikopf, Fin vert nain Genovese
		середній	5	Lemon
		довгий	7	
24 QL	Квітконос: опушення приквітков VG, 5	відсутнє	1	Grand vert Lemon
		наявне	9	
25. (*) PQ	Квітка: забарвлення віночка VG 5	біле	1	Genovese, Grand vert
		рожеве	2	Red Rubin
		темно-фіолетове	3	Osmin, Rubin
26. PQ	Квітка: забарвлення приймочки маточки VG, 5	біле	1	Genovese
		світло-фіолетове	2	Lemon, Opal
27. (*) QN	Час початку цвітіння (10% рослин, що цвітуть) VG 6	дуже ранній	1	Lemon
		ранній	3	Keskenylevelü
		середній	5	Genovese, Grand vert
		пізній	7	Balkonstar, Rothaut
		дуже пізній	9	Purple Ruffles

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів васильків справжніх

8.1 Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Усі обстеження на рослині та листовій пластинці слід проводити на повністю розвинених рослинах і листках відповідно.

Ознаки квітки та суцвіття обстежують на головному суцвітті.

Усі спостереження проводять у стадії цвітіння бічних гілок першого порядку.

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	Сходи
2	Стеблування
3	Утворення суцвіття на головному стеблі
4	Утворення пагонів другого порядку
5	Утворення суцвіття другого порядку
6	Цвітіння

До 1: Рослина: габітус.

1
Кулястий

2
проміжний

3
прямий

До 7: Стебло: кількість квітконосів (за повного цвітіння).

1
Один

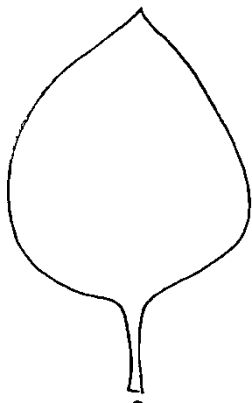

2
три

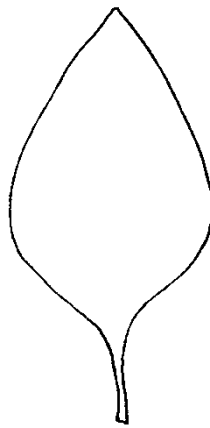

3
більше трьох

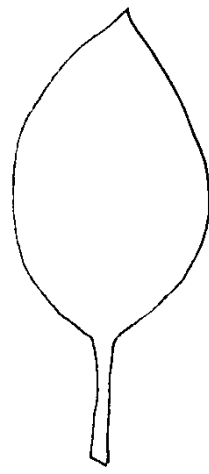
До 8: Листкова пластинка: форма.

1
широкояйцеподібна

2
яйцеподібна

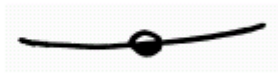

3
еліптична

До 17. Листкова пластинка: профіль поперечного перерізу.

1
Випуклий

2
плескатий

3
увігнутий

4
V-подібний

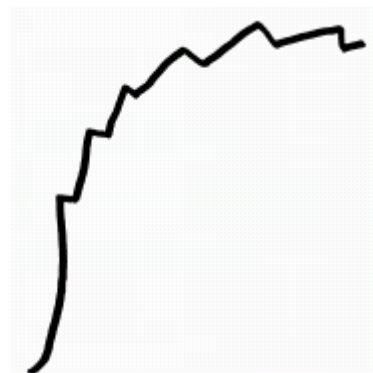
До 19. Листкова пластинка: глибина зазубленості.

3
Мілка

5
помірна

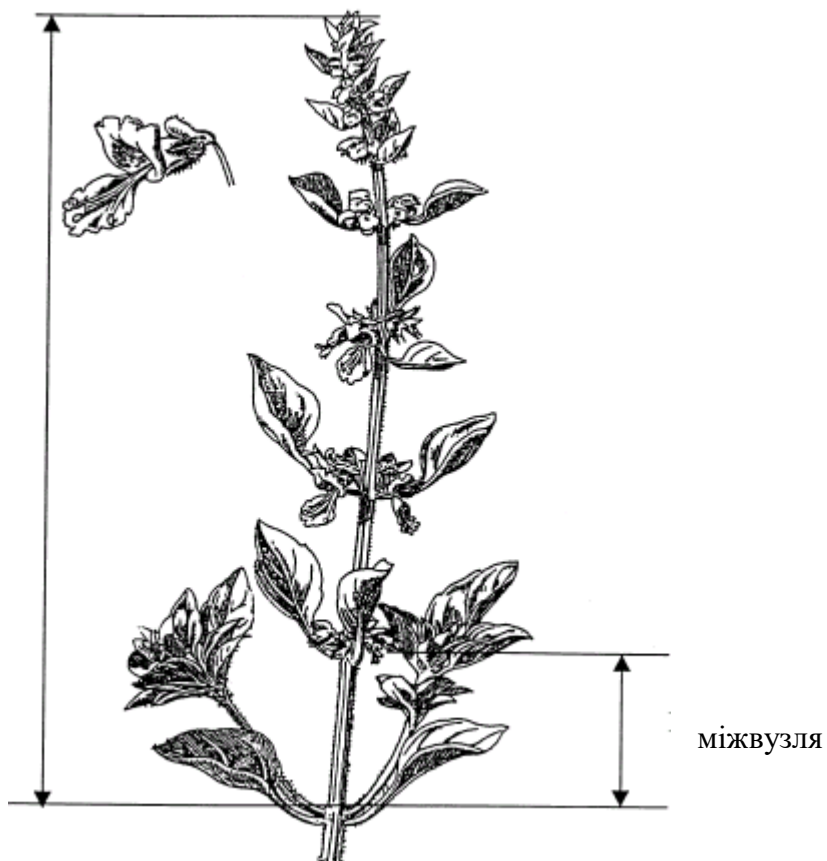

7
глибока

До 22: Квітконос: середня довжина міжвузля (наприкінці цвітіння).

До 23: Квітконос: за загальною довжиною (наприкінці цвітіння).

Загальна
довжина – L

Наприкінці цвітіння вимірюють загальну довжину квітконоса (L). Для оцінки береться частина стебла, де міжвузля визначилось. Підрахунок кількості міжвузлів (X). Середню довжину міжвузля визначають за відношенням L/X .

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Basil (*Ocimum basilicum* L.) (TG/200/1 UPOV) // Geneva. 2003-04-09. – 21 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg200.pdf